

(i) Printed Pages : 7] Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9] Sub. Code :

0	4	2	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 5th Semester
Examination**

1127

PUBLIC ADMINISTRATION

(In All Mediums)

Paper : Local Government

(With Special Reference to Punjab)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 90

Note :- (i) Attempt *five* questions in all. Q. No. 1 is compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *nine* short answer type questions in **25-30** words each.

(i) What is Local Government ?

(ii) In which year Balwant Rai Mehta Committee was set up ?

(iii) Give *two* functions of Divisional Commissioner.

NA-408

(1)

Turn Over

- (iv) What are Panchayati Raj institutions ?
- (v) Give any *four* features of 73rd Constitutional Amendment Act, 1992.
- (vi) Give significance of Gram Sabha in 5-6 lines.
- (vii) Write any *four* functions of Block Development and Panchayat Officer in Punjab.
- (viii) Name the urban local bodies mentioned in the Constitution.
- (ix) Give *four* functions of Municipal Commissioner.
- (x) Who appoints the member of State Finance Commission ?
- (xi) Write a short note on challenges in Rural-Urban Relationship.
- (xii) What is Democratic Decentralisation ? 2×9=18

Unit-I

- 2. Discuss the main stages in the evolution of Local Government in India since 1882.
- 3. Give the powers and functions of Deputy Commissioner in detail. 18

Unit-II

4. Critically examine the features of 73rd Constitutional Amendment Act, 1992.
5. Discuss in detail the structure and functions of Gram Panchayats. 18

Unit-III

6. Give the main features of 74th Constitutional Amendment Act.
7. Write in detail the structure and functions of Municipal Corporations. 18

Unit-IV

8. What are the different methods of state control over local bodies ?
9. Write an essay on Rural-Urban Relationship. 18

हिन्दी माध्यम

नोट :- (i) कुल पाँच प्रश्न कीजिए। प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य है।

(ii) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. किन्हीं नौ प्रश्नों के प्रत्येक उत्तर 25-30 शब्दों में दीजिए :

(i) स्थानीय शासन किसे कहते हैं ?

(ii) बलवन्त राय मेहता कमेटी कौनसे वर्ष में स्थापित की गई ?

(iii) मण्डल आयुक्त के दो कार्य बताइए।

(iv) पंचायती राज संस्थाएँ किसे कहते हैं ?

(v) 73वें संवैधानिक संशोधन अधिनियम, 1992 की कोई चार विशेषताएँ दीजिए।

(vi) ग्राम-सभा का महत्त्व 5-6 लाइनों में दीजिए।

(vii) पंजाब के ब्लॉक पंचायत एवं विकास अधिकारी के चार कार्य बताइए।

(viii) संविधान में वर्णित नगरीय स्थानीय इकाइयों के नाम बताइए।

(ix) नगरपालिका आयुक्त के चार कार्य बताइए।

(x) राज्य वित्त आयोग के सदस्यों को कौन नियुक्त करता है ?

(xi) ग्रामीण-शहरी सम्बन्धों में चुनौतियों पर एक लघु नोट लिखिए।

(xii) लोकतांत्रिक विकेन्द्रीकरण किसे कहते हैं ? $2 \times 9 = 18$

इकाई-I

2. भारत में स्थानीय शासन के विकास में 1882 के बाद से वर्तमान तक के मुख्य चरण विस्तार में दीजिए।
3. जिला आयुक्त की शक्तियाँ एवं कार्य विस्तार से बताइए। 18

इकाई-II

4. 73वें संवैधानिक संशोधन अधिनियम, 1992 की विशेषताओं का आलोचनात्मक ढंग से समीक्षा कीजिए।
5. ग्राम पंचायत की संरचना एवं कार्यों की विस्तार से चर्चा कीजिए। 18

इकाई-III

6. 74वें संवैधानिक संशोधन अधिनियम की मुख्य विशेषताएँ बताइए।
7. नगर निगम की संरचना एवं कार्य विस्तार से लिखिए। 18

इकाई-IV

8. स्थानीय इकाइयों पर राज्यों के नियंत्रण के विभिन्न तरीके क्या हैं ?
9. ग्रामीण-शहरी सम्बन्धों पर एक प्रस्ताव लिखिए। 18

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- (i) ਹਰ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(ii) ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

1. ਕਿਸੇ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਜਵਾਬ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(i) ਸਥਾਨਿਕ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਬਲਵੰਤ ਰਾਏ ਮਹਿਤਾ ਕਮੇਟੀ ਕਿਹੜੇ ਸੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ?

(iii) ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

(iv) ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

(v) 73ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1992 ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

(vi) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ 5-6 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

(vii) ਬਲਾਕ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਦੱਸੋ।

(viii) ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

(ix) ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਜ ਦੱਸੋ।

(x) ਰਾਜ ਵਿੱਤ ਅਯੋਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੌਣ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(xi) ਸ਼ਹਿਰੀ-ਪੇਂਡੂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(xii) ਲੋਕ-ਤੰਤਰਿਕ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। $2 \times 9 = 18$

ਇਕਾਈ-I

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ 1882 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚਰਣ ਦੱਸੋ।
3. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸੋ।

18

ਇਕਾਈ-II

4. 73ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1992 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰੋ।
5. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦਿਓ।

18

ਇਕਾਈ-III

6. 74ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
7. ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸੋ।

18

ਇਕਾਈ-IV

8. ਸਥਾਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੋ।
9. ਸ਼ਹਿਰੀ-ਪੇਂਡੂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਿਖੋ।

18